

Kilpailun vaikutus lääkemarkkinoilla

Hintakilpailu Suomen lääkemarkkinoilla on perinteisesti ollut vähäistä. Kilpailutilanne muuttui kuitenkin ratkaisevasti 1.4.2003. Silloin otettiin käyttöön lääkevaihto. Vaihtokelpoiset lääkevalmisteet on ryhmitelty lääketein, lääkevalmisteiden, vahvuuden ja pakkauskoon mukaan omiksi substituutioryhmikseen. Kilpailijoiden lukumäärän lisääntyminen substituutioryhmässä laskee hintoja kuten odottaa saattoi. Mutta myös uudet kilpailijat laskevat selvästi ryhmän hintoja, vaikka ryhmässä oli jo monia kilpailijoita. Alkuperäislääkkeiden hintakehitys on ollut hyvin erilainen pienissä ja suurissa substituutioryhmissä. Tiedot ilmenevät Kuluttajatutkimuskeskuksessa valmistuneesta tutkimuksesta Kilpailun vaikutus lääkemarkkinoilla.

Tutkimus tarkastelee lääkemarkkinoiden kilpailuympäristön muutoksen vaikutusta yksittäisten lääkkeiden hintoihin. Erityisesti on tarkasteltu sitä, mitkä asiat ovat vaikuttaneet alkuperäislääkkeiden hintojen erisuuriin laskuihin. Lisäksi on tarkasteltu rinnakkaisvalmisteiden lääkkeiden hintojen määräytymistä lääkeryhmän hintaputken sisällä ja ympärillä.

Kilpailutilanne lääkemarkkinoilla muuttui

Kuluttajat ovat yleensä ostaneet lääkkeitä lääkärin määräyksen mukaan. Kuluttajan lääkkeestä maksama hinta ei ole ollut lääkärille merkittävä lääkkeen valintaan vaikuttava tekijä. Lääkkeitä tarvitsevien kuluttajien budjetissa lääkekustannukset ovat huomattavia, vaikka yhteiskunta maksaa KELA-korvauksina suuren osan korvattavien lääkkeiden kustannuksista. 1.4.2003 otettiin käyttöön yksi keino lääkekustannusten kasvun hillitsemiseksi eli lääkevaihto. Lääkevaihto tarkoittaa sitä, että apteekki vaihtaa lääkärin määräämän reseptilääkkeen halvempaan, mikäli lääke on vaihtokelpoinen ja jos lääkäri tai kuluttaja eivät erikseen kiellä vaihtoa. Kilpailullisuuden kannalta se tarkoittaa, että ei-patenttisuojeutujen alkuperäislääkkeiden erityisasema markkinoilla poistettiin altistamalla ne rinnakkaisvalmisteiden kilpailulle.

Kilpailijoiden hintoja laskeva vaikutus vaikuttaa eri tavoin

Kilpailijoiden lukumäärän lisääntyminen substituutioryhmässä laskee hintoja. Tulos ei ole yllättävä, mutta yllättävää on, että uudet kilpailijat laskevat selvästi ryhmän hintoja, vaikka ryhmässä olisi jo useita kilpailijoita. Kilpailijoiden hintoja laskeva vaikutus on erilainen eri substituutioryhmissä. Kilpailu on laskenut hintoja huomattavasti vähemmän alun perin keskihinnaltaan halvemmissä ryhmissä kuin kalliimmissa ryhmissä. Pääsyy on se, että keskihinnaltaan halvemmissä ryhmissä 2 euroa leveä hintaputki on prosentuaalisesti kovin leveä. Esimerkiksi jos ryhmän alin hinta on 4 euroa, niin vielä 50 % kalliimmatkin lääkkeet mahtuvat hintaputkeen. Hintaputken ollessa liian leveä poistuu paine laskea hintoja. Hinnoiltaan alhaisissa substituutioryhmissä hintaputken pitäisikin olla selvästi kapeampi kuin 2 euroa.

Alkuperäislääkkeiden hintakehitys on ollut hyvin erilainen pienissä ja suurissa substituutioryhmissä. Lääkevaihdon ongelmana on, että paljon kilpailijoita sisältävien substituutioryhmien alkuperäislääkkeiden hinnat eivät juuri ole laskeneet. Koska osa kuluttajista haluaa ostaa kalliita alkuperäislääkkeitä, nostavat näiden korkeat hinnat sekä kuluttajille että Kansaneläkelaitokselle lääkkeistä aiheutuvia kustannuksia.

Lisätietoja: erikoistutkija Ville Aalto-Setälä, Kuluttajatutkimuskeskus, puh. 0400 871 593, ville.aalto-setala@kuluttajatutkimuskeskus.fi.

Julkaisu: Ville Aalto-Setälä, Paavo Saarinen, Kilpailun vaikutus lääkemarkkinoilla, Kuluttajatutkimuskeskuksen julkaisuja 2004:6. Julkaisua voi tilata Kuluttajatutkimuskeskuksesta, PL 5, 00531 Helsinki, puh. (09) 7726 7718, tilaukset@kuluttajatutkimuskeskus.fi. Julkaisun hinta on 16,80 € (paperikopio). Julkaisu on luettavissa ja tulostettavissa osoitteessa www.kuluttajatutkimuskeskus.fi.